

ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ
ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΑΡΧΗ

Περίληψη Πορίσματος

Ο Συνήγορος του Πολίτη εξέτασε περίπτωση δέσμευσης ακινήτου στη Χίο όπου παρατηρήθηκε πολυετής καθυστέρηση στην έναρξη και ολοκλήρωση σωστικής ανασκαφικής έρευνας από το Υπουργείο Πολιτισμού. Το υπουργείο, αιτιολόγησε τη μη χορήγηση των αιτούμενων πιστώσεων ως ότι *«υπερβαίνει το σχεδιασμό του Υπουργείου»* δεδομένου ότι η υλοποίηση του προγράμματος των σωστικών ανασκαφών στη Χίο *«εξαρτάται αποκλειστικά από τις διαθέσιμες από το Υπουργείο Οικονομικών πιστώσεις»*, ενώ είναι εξαιρετικά δυσχερές υπό τις παρούσες συνθήκες να πραγματοποιηθούν οι δράσεις του Υπουργείου Πολιτισμού *«με τη λήψη θεσμικών και μόνον μέτρων»*.

Με αφορμή αυτή την περίπτωση αλλά και μεγάλο αριθμό παρόμοιων υποθέσεων που αφορούν ανασκαφική έρευνα, η οποία εκτελείται για τη διάσωση μνημείου κατά την εκτέλεση τεχνικού έργου, ο Συνήγορος εξέδωσε πόρισμα.

Σε αυτό επισημαίνεται ότι συνέπεια των υπέρμετρων καθυστερήσεων είναι η αδυναμία αξιοποίησης της ιδιοκτησίας των πολιτών για αβέβαιο χρονικό διάστημα και η προσβολή του συνταγματικώς προστατευόμενου δικαιώματος της ιδιοκτησίας. Όταν δηλαδή η απαγόρευση δόμησης εκτείνεται πέραν του εύλογου χρόνου -ο οποίος στη δυσμενέστερη περίπτωση δεν πρέπει να ξεπερνά τα πέντε έτη- δεν συνιστά πλέον έκτακτο μέτρο εν όψει εκτελέσεως έργου αλλά μια μόνιμη κατάσταση δέσμευσης.

Από τη διεξοδική μελέτη τέτοιων περιπτώσεων δεσμευμένων ακινήτων, διαπιστώθηκε γενικότερα ότι:

Α) Η χρονίζουσα σωστική ανασκαφή υπερβαίνει το στόχο της άμεσης διάσωσης και μετατρέπεται σε ανασκαφή με συστηματικό χαρακτήρα που απαιτεί απαλλοτρίωση, χωρίς ωστόσο αυτή να συντελείται.

Β) Η αδυναμία αντιμετώπισης των σωστικών ανασκαφών οφείλεται κυρίως στην ανεπάρκεια πιστώσεων και αποτελεί συχνά το μεγαλύτερο πρόβλημα που αντιμετωπίζουν οι Εφορείες Αρχαιοτήτων. Παρά την εκπεφρασμένη ήδη από το 2000 πρόθεση συνεργασίας, τόσο των υπηρεσιών του Υπουργείου Πολιτισμού όσο και της πολιτικής ηγεσίας, με την εφαρμογή *«αυστηρής πολιτικής ανασκαφών»*, με παραχώρηση προτεραιότητας στις σωστικές ανασκαφές έναντι αυτών με καθαρά επιστημονικό ενδιαφέρον, οι σχετικές προσπάθειες έχουν αποβεί ατελέσφορες και το πρόβλημα εξακολουθεί να απασχολεί πολλούς ιδιοκτήτες ακινήτων. Η πολύχρονη αυτή αναμονή μάλιστα υποχρεώνει συχνά τους πολίτες να αναλάβουν οι ίδιοι τη χρηματοδότηση της ανασκαφικής έρευνας.

Γ) Οι καθυστερήσεις στις σωστικές ανασκαφές αποβαίνουν όμως επιζήμιες και με δημοσιονομικούς όρους, καθώς το Υπουργείο Πολιτισμού καλείται να καταβάλει για την πολυετή στέρση χρήσης ακινήτου ποσά αποζημίωσης που αθροιστικά προσεγγίζουν ή ακόμη υπερβαίνουν την αξία απαλλοτριούμενου ακινήτου.

Ο Συνήγορος του Πολίτη στο πόρισμα που απηύθυνε προς τα Υπουργεία Πολιτισμού και Οικονομικών πρότεινε συνδυασμό μέτρων διοικητικής φύσεως με τη χορήγηση οικονομικών αντισταθμισμάτων. Συγκεκριμένα εισηγήθηκε τα εξής:

Α) Έγκαιρη ενημέρωση των θιγομένων για την τήρηση του καταλόγου των εκκρεμοτήτων στις Εφορείες Αρχαιοτήτων, για τη θέση κατάταξης της ιδιοκτησίας σε αυτόν, τον εκτιμώμενο προϋπολογισμό του έργου και την πρόσθετη δυνατότητα κατάθεσης εκ μέρους τους αιτήματος περί αποζημίωσης κατ' έτος, λόγω στέρησης χρήσης της ιδιοκτησίας.

Β) Επίσπευση έκδοσης της κανονιστικής πράξης που προβλέπει η αρχαιολογική νομοθεσία σχετικά με τις υποχρεώσεις των φορέων που διενεργούν σωστικές ανασκαφές και τη χρηματοδότηση των ερευνών αυτών.

Γ) Θέσπιση περιοχών αρχαιολογικού ενδιαφέροντος, οι οποίες θα περιλαμβάνουν εκτάσεις όπου ασκείται υποχρεωτικά έλεγχος θεμελίων σε περίπτωση κατάθεσης αιτήματος οικοδόμησης.

Δ) Χορήγηση πρόσθετων οικονομικών αντισταθμισμάτων στους ιδιοκτήτες, όπως φορολογικές ελαφρύνσεις, παραχώρηση ή εκμετάλλευση κατά χρήση δημοσίων εκτάσεων σε παραπλήσιες περιοχές για ανάλογη χρήση.

Ε) Ταχεία ένταξη δημοσίων έργων, όπως ο εξωραϊσμός αρχαιολογικών χώρων, αναστηλωτικά έργα, συντήρηση ή ανάδειξη μνημείων, σε χρηματοδότηση από τα Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης, για την αποτελεσματικότερη απορρόφηση των κοινοτικών πόρων.

Ζ) Αναδιάρθρωση και ορθολογική κατανομή του προσωπικού του Υπουργείου Πολιτισμού στις υπηρεσίες του εν όψει της αδυναμίας νέων προσλήψεων.

Ως προς τη συγκεκριμένη περίπτωση της Χίου, μετά την παρέμβαση της Ανεξάρτητης Αρχής, το Υπουργείο Πολιτισμού ζήτησε από την αρμόδια Εφορεία Αρχαιοτήτων την ένταξη κατ' απόλυτη προτεραιότητα της δαπάνης στο Πρόγραμμα Δράσης της Εφορείας για το 2013, με σκοπό τη συντομότερη δυνατή ολοκλήρωση της σωστικής ανασκαφικής έρευνας στο δεσμευμένο ακίνητο της Χίου.

Ο Συνήγορος του Πολίτη εξακολουθεί να αναμένει την ανταπόκριση των υπηρεσιών για την αντιμετώπιση του ευρύτερου προβλήματος.